

Posudek oponenta

k rigorózní práci Mgr. Adély Ščotkové, LL. M., na
téma „Prohlášení viny a dohoda o vině a trestu“

1. Zaměření rigorózní práce a její základní koncepce

Svou rigorózní práci na téma „Prohlášení viny a dohoda o vině a trestu“ (dále jen „posuzovaná práce“ nebo „práce“) zaměřila její autorka Mgr. Adéla Ščotková, LL. M., (dále jen „autorka“) na problematiku výstižně vyjádřenou již samotným názvem práce, přičemž se věnuje v podstatě třem okruhům otázek: 1. krátkému historickému exkursu, popisu stavu v USA (plea bargaining) a v některých zemích kontinentálního právního systému (dohadovací řízení v Německu, v Itálii a na Slovensku), 2. dále souhrnu argumentů svědčících ve prospěch i v neprospěch dohadovacího řízení a 3. úvahám o zavedení dohadovacího řízení v České republice. Přitom každá ucelená část obsahuje autorčino stručné shrnutí jejího obsahu. Poslední věcnou součástí posuzované práce je závěr, v němž autorka podává určité srovnávací hodnocení a doporučení de lege ferenda. Kromě toho je v práci seznam použité literatury, seznam použitých soudních rozhodnutí a internetové odkazy.

Především je třeba ocenit aktuálnost zvoleného tématu posuzované práce, protože problematika dohadovacího řízení prošla u nás v posledních letech určitým vývojem, který není možné považovat za ukončený, ale naopak, v připravované rekodifikaci trestního práva procesního bude třeba řešit i možnost a podobu zakotvení dohadovacího řízení, resp. prohlášení viny jako další alternativy vedle stávajících tzv. procesních odklonů. Ostatně s ohledem na existující legislativní návrhy není vyloučeno, že dojde k zavedení tohoto institutu do českého trestního řádu ještě dříve, než bude schválen nový trestní řád.

2. Způsob zpracování rigorózní práce a její nedostatky

Pokud jde o formální stránku, posuzovaná práce je zpracována poměrně slušně a její obsah je logicky rozčleněn na jednotlivé části. Autorka použila bohatý poznámkový aparát, její výklad využívá obvyklé metody (historickou, srovnávací, analytickou i syntetickou) a celkový rozsah práce odpovídá požadavkům na její charakter.

Obsah práce je přiměřeně rozdělen tak, aby byla věnována potřebná pozornost všem třem výše uvedeným okruhům. S ohledem na původ a tradici institutu „plea bargaining“ v anglosaském právním systému je pak logické, že autorka vychází převážně z poznatků, zkušeností, literárních pramenů a judikatury pocházejících právě z této právní oblasti (zejména pak z USA), byť neopomíjí ani představitele kontinentálního právního systému – Německo, Itálii a Slovensko. Protože posuzovaná práce není primárně komparativní analýzou, lze považovat toto zastoupení za dostatečné, zejména když autorka zdůvodnila, proč zvolila právě tyto státy a jejich právní úpravu řízení o dohodě o vině a trestu.

V posuzované práci však postrádám přesnější či podrobnější názor autorky na některé otázky související s prohlášením viny a s dohodou o vině a trestu. Především se zde nevěnuje téměř žádná pozornost roli poškozeného a významu jeho práv (hmotněprávních i procesních)

v souvislosti s využitím tohoto institutu. Jde o to, jestli má mít poškozený v řízení o dohodě o vině a trestu obdobné postavení jako u jiných odklonů např. v podobě podmíněného zastavení trestního stíhání, schválení narovnání nebo odstoupení od trestního stíhání.

Podobně v otázce role soudu by mohla autorka zaujmout poněkud jednoznačnější stanovisko k tomu, zda má být soud vázán právní kvalifikací skutku, jehož se týká dohoda o vině a trestu, a jestli nemůže rozhodnout o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu ani tehdy, když je tato (dohodnutá) právní kvalifikace zcela nesprávná, resp. účelová, a jak zabránit tomu, aby soud nebyl jen vykonavatelem vůle obviněného a státního zástupce a musel by bez ohledu na pochybnosti o právní kvalifikaci skutku schválit dohodu o vině a trestu, s níž nesouhlasí a která je případně i v rozporu se zákonem.

Podrobnější úvahu by si patrně zasloužila i otázka, do jaké míry se může odrazit – podle mého názoru správně doporučovaná – nutná obhajoba obviněného v řízení o dohodě o vině a trestu na zvýšení celkových nákladů státu vynaložených na zajištění tohoto práva, zejména mají-li být obháječi motivováni k uzavírání dohod o vině a trestu třeba obdobným způsobem jako na Slovensku.

Nelze sice pochybovat o tom, že urychlení a zjednodušení trestního řízení s využitím řízení o dohodě o vině a trestu předpokládá, aby se obviněný vzdal řádných opravných prostředků proti rozhodnutím o schválení takové dohody, ale do jisté míry otevřeným problémem zůstává možnost využití mimořádných opravných prostředků, o nichž se autorka v této souvislosti prakticky nezmiňuje.

Ke škodě věci pak autorka na s. 63 až 70 posuzované práce věnuje zbytečně mnoho pozornosti navrhované úpravě řízení o prohlášení viny, která byla obsažena v „doprovodné“ novele trestního řádu související s dřívějším návrhem nového trestního zákoníku, protože tyto předlohy byly zamítnuty prakticky už před dvěma lety (jaro 2006) a od té doby byl vypracován (únor 2008) jednak podstatně změněný dílčí návrh novely trestního řádu týkající se dohody o vině a trestu a jednak věcný záměr nového trestního řádu (na internetu je verze z prosince 2007), který rovněž počítá s tímto institutem. Bohužel posledně zmíněným materiálem (navíc z července 2007) se autorka zabývá jen velmi marginálně na s. 70 a 71.

Určitým rušivým momentem posuzované práce je i její přetížení odkazy, resp. poznámkami pod čarou, kterých je na 86 stranách textu celkem 389 a mnohdy odkazují na totéž místo citovaného pramene.

3. Celkové zhodnocení rigorózní práce a doporučení pro její obhajobu

Autorka posuzované rigorózní práce vycházela při jejím zpracování z celkem bohaté zahraniční i tuzemské odborné literatury a z dalších dostupných pramenů, přestože těch domácích není příliš mnoho. Autorka prokázala schopnost tvůrčí práce s těmito podklady i způsobilost formulovat vlastní závěry, byť s nimi není třeba vždy bezvýhradně souhlasit.

I přes výše uvedené dílčí připomínky a výhrady se domnívám, že posuzovaná rigorózní práce je po všech stránkách plně způsobilá k obhajobě v rámci rigorózní zkoušky, přičemž obsahem práce i úrovní jejího zpracování autorka prokázala schopnosti samostatné tvůrčí činnosti a hlubší znalosti zpracovávané problematiky. V rámci obhajoby této práce bych doporučoval soustředit pozornost na vytknuté nedostatky – byť jich není mnoho – a

zaujmout jednoznačnější názor na nyní projednávaný návrh novely trestního řádu, jehož podstatou je právě zavedení institutu schválení dohody o vině a trestu do českého trestního řízení, a na návrh věcného záměru nového trestního záměru v části týkající se téhož institutu.

V Praze dne 1. června 2008

JUDr. František P ú r y
oponent rigorózní práce